

Zhang Lei

ORIGIN OF PIANISTS' UNDERSTANDING COGNITIVE INITIATIVE AS TRAINING CATEGORY IN UKRAINIAN PHILOSOPHY

The article contains the main ideas of Ukrainian thinkers, which we consider as origin of understanding the development of culture and education. Pianists' music activity is based on the understanding of the essence of philosophical concepts, in the context of which the sense of cognitive initiative of education subjects is revealed. The essence of training in Ukraine reflects general philosophical ideas, which contributes to the realization of concrete educational categories, among which there is cognitive initiative as a result of their practical realization. In order to explain the theoretical concept we examined significant philosophical ideas and determined their result for their further application in practice. Basing on the main ideas of Ukrainian Philosophers, we find sources of realization of human axiology and his/her cognitive ability in their works, in the context of which an initiative activity of a human in general and a pianist in particular reveals. The basic sources of philosophical and culturological cognition are determined in the system of methodological approaches, which are described in the article. The essence of the defined approaches orients the realization of problems of development of Ukrainian piano school, in the context of which we perceive the revealing of the essence of youth's cognitive interest. Thus, philosophical thought of the XXth century is a certain stage of human history development, which is full of new ideas about worldview and formation of scientific awareness. Studying and analyzing the main postulate of Ukrainian philosophy of the XXth century proved that their development is not isolated from educational processes. On the contrary, analyzing philosophical ideas, one understands pedagogical categories and realizes their teaching function. The philosophical thought of the XX century is oriented at the integrity of ideas, anthropology and democracy of judgments. We distinguish such pedagogical ideas, which support the human axiology, the necessity of transferring socio-historical and personal experience. Studying the main ideas of Ukrainian philosophers, we find sources of understanding the human axiology and his/her cognitive ability, in the context of which initiative human activity is developing.

Keywords: cognitive initiative of pianists, Ukrainian Philosophical ideas.

Подано до редакції 04.06.14

УДК: 37.015.3+371.261+371.13

С. В. Шаматажу

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У даній статті розглядається характеристика методичних аспектів з оцінювання й прогнозування успішності педагогічної діяльності.

Ключові слова: успішність педагогічної діяльності, оцінювання, прогнозування, комплексна оцінка, самоврядування, педагогічне самоврядування, самооцінка, саморозвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з необхідних умов успішного рішення проблеми підвищення якості підготовки випускників середньої школи є розробка науково обґрунтованих критеріїв оцінки роботи вчителя і школи в цілому, що забезпечують одержання об'єктивної інформації для прийняття правильних управлінських рішень.

Крім того, пропонується методика оцінювання припускає її використання самим викладачем в індивідуальному процесі педагогічної діяльності.

Професійна діяльність педагога як особлива соціальна система для забезпечення своєї якісної специфіки, нормального функціонування і розвитку, успішного руху до заданої мети потребує відповідного самоврядування. Це обумовлено суспільним характером педагогічного процесу та необхідністю спілкування його суб'єктів, обміну продуктами та їх інтелектуаль-

ною та емоційно-вольовою активністю в ході взаємодії [3].

Самоврядування як новий напрям в педагогічному управлінні виникає в результаті його психологізації у відповідь на суспільну потребу в більш повному використанні та розвитку творчого потенціалу педагога як особливого соціального діяча.

Педагогічне самоврядування – це послідовне і цілеспрямоване використання педагогом найбільш ефективних методів, прийомів і технологій самореалізації свого професійного «Я», саморозвитку свого творчого потенціалу як індивіда, особистості і суб'єкта навчання і виховання підростаючого покоління.

Педагогічне самоврядування передбачає випереджаюче відображення дійсності, бо воно не обмежується внутрішніми процесами, включаючи також і проектування зовнішнього соціального середовища в інтересах суб'єкта управління.

Самооцінка і самопрогноз індивідуального педагогічного процесу безпосередньо викладачем буде сприяти розвиткові його дослідницьких умінь, змусить задуматися про результати і якість своєї педагогічної діяльності, про рівень сформованих тих або інших професійно значущих якостей особистості. Усе в цілому зумовить посилення спрямованості педагога на постійне самовдосконалення особистості і діяльності [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що поняття «самоврядування» в науковий обіг було вперше введено на початку 90-х років двадцятого століття німецьким вченим, який досліджував питання раціонального використання часу, Г. Мергом [5]. Деяко пізніше почалося наукове осмислення проблеми самоврядування і у вітчизняній управлінській та соціологічній літературі. Причому в одній з перших публікацій на цю тему В. Карпівим була зроблена спроба введення в проблему самоврядування та висунуті деякі контури моделі даного феномена.

Інтерес дослідників до проблеми самоврядування, як підкреслює Н.П. Лукашевич, не випадковий, оскільки він обумовлений логікою розвитку управлінських знань. Як новий напрям у сучасному управлінні самоврядування виникає у відповідь на кардинальні зміни в управлінській ситуації в світі:

- зростання масштабів і динамізм змін в економіці вимагають від сучасних фахівців, особливо від управлінських кадрів, освоєння нових підходів і навичок управління, боротьби з можливістю власного відставання, безперервності саморозвитку;

- наростання невизначеності, тиску і напруженості в різних формах життєдіяльності організацій і пов'язаного з цим стресу вимагають від працівників вміння керувати собою;

- перетворення творчого потенціалу працівника в найцінніший капітал організації висуває вимогу збереження і розвитку цього потенціалу, в тому числі і самими працівниками;

- вичерпання можливостей багатьох традиційних шкіл і методів управління ставить спеціалістів, які здійснюють управлінські функції, перед необхідністю освоєння сучасних управлінських прийомів переоцінки свого потенціалу і роботи над його розвитком.

Як результат, потреба в мотивації творчого потенціалу кожного професіонала і неможливість задовольнити її в рамках самих організацій викликали процес соціологізації і психологізації управління, на хвилі якого і виник напрям самоврядування, що відкриває перспективи для дослідження та практичної реалізації індивідуальної професійної діяльності. Обумовлено це тим, що самоврядування і саморозвиток сучасних фахівців в даний час стає потужним чинником виживання економіки, науки, культури та освіти: щоб домогтися успіху, потрібно вміти управляти собою [2].

Мета статті - розкрити методичні аспекти з оцінювання та прогнозування успішності педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна діяльність як об'єкт керування, оцінювання і прогнозування являє собою складне явище, реалізація якого відбувається в системі навчання і виховання під впливом ряду внутрішніх і зовнішніх стосовно цієї системи факторів. Правильне розуміння структури і властивостей педагогічної системи є важливою умовою усвідомлення показників ефективності (успішності) її діяльності.

Досить перспективним, на наш погляд, можна вважати розгляд системи навчання і виховання з позицій керування процесом формування доцільного (ефективного) поведіння. Категорії керування навчально-виховним процесом найбільш повно розкриваються при аналізі його системно-кібернетичної моделі.

При розгляді навчально-виховного процесу цільовою функцією можна вважати соціально і професійно значимі новоутворення в особистості того, хто навчає. Рівень їхньої сформованості є основним критерієм успішності функціонування педагогічної системи [1].

Керуюча система включає дві підсистеми: планування і регулювання. Ієрархія елементів підсистеми планування відбиває послідовність трансформації поставленої мети:

- навчально-програмна документація конкретизує вид, обсяг і зміст навчальної інформації, установлює час, необхідний для її засвоєння;

- засоби комунікації, методи, форми, засоби навчання і виховання розробляються в залежності від виду навчальної інформації і специфіки об'єкта керування.

Підсистему планування можна розглядати як інфраструктуру системи навчання і виховання, що створює її інформаційний фундамент.

У підсистемі регулювання реалізується процес навчання і виховання, здійснюється контроль і прогнозування його ефективності. Вона може бути представлена поруч з рівнями керування – від викладача, що безпосередньо керує навчально-виховним процесом в аудиторії, до вищестоящих ланок, що здійснюють загальне керівництво.

У процесі взаємодії керуючої системи й об'єкта керування реалізується кожен з компонентів педагогічної діяльності. Рівень реалізації компонентів як елементів складної системи педагогічної діяльності в остаточному підсумку визначають її успішність. У свою чергу якість виконання викладачем окремих компонентів педагогічної діяльності обумовлено сформованістю в його особистості основних професійно значущих властивостей, що трансформують готовність до педагогічної діяльності в її результат [6].

Прогноз успішності педагогічної діяльності є засобом матеріалізації визначеного виду зв'язків, що є присутнім у системі навчання і виховання.

Прогнозування успішності педагогічної діяльності, що базується на комплексній оцінці (діагнозі стану) особистості і діяльності педагога, покликано реалізувати

випереджальний зворотний зв'язок у системі навчання і виховання, що дозволяє істотно підвищити ефективність керування навчально-виховним процесом унаслідок його оптимізації.

Оцінювання і прогнозування педагогічної діяльності можливо в двох основних взаємодоповнюючих напрямках:

- через рівень сформованості професійно значущих властивостей особистості педагога (у найбільш динамічних її підструктурах);

- через рівень реалізації педагогом окремих компонентів його професійної діяльності.

Перший напрям дає можливість прогнозувати результат до безпосереднього включення педагога в професійну діяльність, другий – дозволяє здійснити прогноз вже в процесі самої діяльності.

Комплексна оцінка особистості і діяльності викладача вже сама по собі може бути використана для прогнозу його успішності. Однак, валідність такого проєктування не буде дуже високою, тому що успішність педагогічної діяльності зумовлена не тільки рівнем розвитку тієї або іншої властивості, інформацію про яку дає оцінка, але і силою його впливу на кінцевий результат. З огляду на їх взаємозв'язок і обумовленість факторів, що визначають успішність педагогічної діяльності, їхній вплив може бути виділено тільки в процесі аналізу і синтезу реально існуючих між ними зв'язків.

Одним зі способів виділення відносної сили впливу факторів є регресійне моделювання педагогічного процесу, засноване на аналізі взаємозв'язків його компонентів. При цьому визначається залежність успішності від рівня сформованості значущих властивостей особистості або компонентів педагогічної діяльності, реалізованих викладачами. Система коефіцієнтів впливу, одержуваних у процесі моделювання, дозволяє істотно підвищити прогностичну валідність емпіричних оцінок.

Висновки. Таким чином, прогнозування успішності педагогічної діяльності може бути здійснено в два основних етапи:

- одержання комплексної оцінки (діагнозу) особистості і діяльності викладачів;

- одержання прогностичної оцінки результату діяльності викладача. Комплексне оцінювання викладача повинно вироблятися за рядом показників, що відбивають різні сторони його особистості і діяльності. Основною умовою вибору показників є їхня істотна значущість для досягнення цілей навчання і виховання.

Відповідно до сучасних представлень у структурі особистості педагога можна виділити чотири основних групи індивідуальних психічних властивостей, що визначають успішність педагогічного процесу:

- динамізм – ініціативність, наполегливість, гнучкість поведінки, самокритичність, здатність до волю-

вого впливу, здатність передбачати результат впливу;

- емпатія – емоційна сприйнятливість, розуміння навчаючих, здатність поставити себе на їхнє місце, тактовність, товариськість, доброзичливість;

- емоційна стійкість – впевненість у собі, витримка, самовладання, урівноваженість, послідовність вимог;

- предметно-педагогічна спрямованість – інтерес до предмету, що викладається, схильність поділитися своїми знаннями і переживаннями, інтерес до процесу формування особистості тих, хто навчає, захопленість і глибока задоволеність професією.

Кожну з цих властивостей можна розглядати як показник для оцінювання особистості педагога, а інтегральний рівень їхнього розвитку – як критерій готовності особистості до педагогічної діяльності.

При оцінюванні якості педагогічної діяльності показниками можуть виступати її структурні компоненти. Психологічну структуру діяльності викладача визначають як взаємозв'язок, систему і послідовність дій педагога, спрямованих на досягнення поставлених цілей через рішення педагогічних задач. У ній виділяють наступні основні компоненти:

- проєктувальний – усвідомлення цілей навчання і виховання, проєктування засобів і способів взаємодії учасників педагогічного процесу, прогнозування його результатів;

- конструктивний – добір, композиції і адаптація змісту навчально-виховної інформації і засобів педагогічної комунікації;

- організаторський – організація оптимальної взаємодії тих, хто навчає, відповідно до мети педагогічної системи;

- орієнтаційний – формування соціально і професійно значущої спрямованості особистості тих, хто навчає, реалізації комплексного виховання на матеріалі предмету;

- комунікативний – передача навчальної інформації, створення сприятливих умов для самостійної діяльності тих, хто навчає (до і після занять), установлення правильних взаємин «по горизонталі і вертикалі»;

- гностичний (дослідницький) – діагностування і прогнозування процесу і результату власної педагогічної діяльності, вивчення особливостей контингенту тих, хто навчає, аналіз передового педагогічного досвіду та формування керуючого впливу, спрямованого на удосконалення реалізації кожного компонента педагогічної діяльності.

Інтегральний рівень реалізації зазначених вище компонентів може служити критерієм якості педагогічної діяльності в цілому.

Перспективним напрямом наших подальших досліджень є вивчення питань самовдосконалення й саморозвитку майбутніх викладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильев Ю. А. Педагогическое управление / Ю. А. Васильев. – Сов. педагогика. – 1982. – С.50-68.
2. Конаржевский Ю. А. Педагогический анализ

учебно-воспитательного процесса и управления школой / Ю. А. Конаржевский. – М. : Педагогика, 1982. – 262с.

3. Кондрашова Л. В. Методика підготовки майбутнього вчителя до педагогічної взаємодії з учнями /Л. В. Кондрашова. – К. : Вища школа, 1990. –158 с.

4. Кретц Г. *Lebendige Psychohygiene 2000 plus* / Г. Кретц. – Мюнхен : Эберхард, 2002.

5. Генри Менг. *Zur Psychohygiene* / Генри Менг

// (Sonderdruck aus Medizinische Klinik, Jg. 50, H. 3). – Мюнхен – Берлин, Urban & Schwarzenberg, 1955. – 10 S.

6. Лес Хьюитт. *Цельная жизнь. Ключевые навыки для достижения ваших целей* / Лес Хьюитт, Джек Кэнфилд, Марк Виктор Хансен. – Москва, 2011.

REFERENCES

1. Vasilyev, Yu. A. (1982). *Pedagogicheskoye upravleniye [Pedagogical management]*. Sov. pedagogika [in Russian].

2. Konarzhevskiy, Yu. A. (1982). *Pedagogicheskii analiz uchebno-vospitatelnogo protsessa i upravleniya shkoly [Pedagogical analysis of the educational process and school management]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].

3. Kondrashova, L. V. (1990). *Metodyka pidhotovky maibutnoho vchytelia do pedahohichnoi vzaiemodii z uchniamy [Methods of preparing future teachers for teaching interaction with students]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

4. Kretz, G. (2002). *Lebendige Psychohygiene 2000 plus*. Munchen: Eberhard [in German].

5. Genri Meng. (1955). *Zur Psychohygiene*. (Sonderdruck aus Medizinische Klinik, Jg. 50, H. 3). Munchen – Berlin, Urban & Schwarzenberg [in German].

6. Khyuitt, Les, Kenfield, Dzhek, & Khansen, Mark Viktor (2011). *Tselnaya zhizn. Klyuchevyye navyki dlya dostizheniya vashikh tseley [Key skills to achieve your goals]*. Moscow [in Russian].

C. B. Шаматазхи

РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОЦЕНИВАНИЮ И ПРОГНОЗИРОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В данной статье рассматривается характеристика методических аспектов по оценке и прогнозированию успешности педагогической деятельности.

Ключевые слова: успешность педагогической деятельности, оценка, прогнозирование, комплексная оценка, самоуправление, педагогическое самоуправление, самооценка, саморазвитие.

S. V. Shamatazhy

GUIDELINES FOR EVALUATION AND PREDICTION IN PEDAGOGICAL ACTIVITY

Teaching activities as the object of management, evaluation and prediction is a complex phenomenon, implementation of which takes place in education and training through a number of internal and external factors in relation to the system. Proper understanding of the structure and properties of the educational system is essential for understanding performance of its activities. The objective function can be considered socially and professionally meaningful to the individual in teaching and especially in considering the educational process. The control system includes two subsystems: planning and regulation. The hierarchy of aggregated subsystem elements of planning reflects the sequence of the following transformation purposes:

- training program documentation specifies the type, scope and content of educational information, sets the time required for its assimilation;

- means of communication are developed depending on the type of educational information and the specific control object. Planning subsystem can be seen as the infrastructure of education and training that provides its information base. In regulation subsystem the implemented learning and education are controlled and effectively predicted. In the process of interaction between the control system and the object the management is implemented by each of the components of educational activities. The level of the component implementation as elements of a complex system of educational activities ultimately determines its success. Predicting the success of educational activities based on a comprehensive assessment and a personality of a teacher is called to realize leading feedback system of training and education that can significantly improve the efficiency of managing the educational process as a result of optimization. Evaluation and prediction of educational activities is possible in two main complementary directions:

- due to the level of formation of professionally relevant properties of the individual teacher (in its most dynamic substructure);

- due to the level of implementation of individual components of a teacher's professional activity.

Keywords: educational activities success, evaluation, prediction, integrated evaluation, self-management, pedagogical self-management, self-evaluation, self-development.

Подано до редакції 03.06.14